

“I kiss you te pletter”

Nederlandse liedjes in meer dan één taal

“Wie kent voorbeelden van liedteksten waarin niet alleen Nederlands voorkomt, maar ook passages in een of meer andere talen?” Dat vroeg Riemer Reinsma u in het decembernummer. Tientallen liedteksten stuurde u ons. Teksten over erotiek in het Frans, de Koude Oorlog in het Russisch en het losgeslagen grotestadsleven in het Engels. En Madonna? Die blijkt in het Nederlands te zingen.

Riemer Reinsma

In 1965, zo ongeveer op het hoogtepunt van hun populariteit, deden The Beatles iets opmerkelijks. Ze schreven een nummer waarin niet alleen Engels, maar ook Frans voorkomt. Het heet ‘Michelle’, en het begint zó: “Michelle, ma belle / These are words that go together well”. Michelle is Française – dat wordt al snel duidelijk – en ze zal dus geen enkele moeite hebben om die eerste regel te snappen, maar hoe zit het met de tweede? En begrijpt ze wel wat de ik-figuur uiteindelijk vooral wil zeggen: “I love you, I love you, I love you”? Hij is er niet gerust op, en neemt voor de zekerheid zijn toevlucht tot “the only words I know that you’ll understand”:

Michelle, ma belle.
Sont les mots qui vont très bien
ensemble,
Très bien ensemble.

‘Michelle’ is misschien wel het bekendste voorbeeld van een lied waarin meerdere talen te horen zijn. Maar ook in het Nederlands komen ze voor. De Nederlandse ‘Michelle’ is ‘Comment ça va’ van The Shorts, uit de jaren tachtig. Daarin gebeurt ongeveer hetzelfde als bij The Beatles. Een jongen – maar dan een Nederlandse – probeert een Frans-talige dame aan de haak te slaan:

Zij liep plots in mijn richting
Dat was toen mijn kans
Ik zocht snel naar mijn woorden
Zei toen in m’n beste Frans:
Comment ça va
Comme ci comme ci comme ci
comme ça.

Van die Nederlandse liedjes waarin meer talen voorkomen, gaf ik nog enkele voorbeelden in het decembernummer van *Onze Taal*. En ik vroeg u om

meer. Die kwamen er: uiteindelijk bestond mijn verzameling uit ruim 130 liedteksten – met dank aan de vele lezers die op de oproep gereageerd hebben.

■ VAKANTIELIEFDE

Dat ‘Comment ça va’ en ‘Michelle’ meertalig zijn, is niet verwonderlijk: ze gaan allebei over de taalgrenzenoverschrijdende liefde. In die categorie blijken er heel veel meertalige liedjes te zijn – vooral de subcategorie ‘verloren geliefdes’ is rijk gevuld.

Neem nu ‘Vakantieliefde’ van de Belgisch-Nederlandse zanger Batiste, uit 2001, waarin de ik-figuur een blijkbaar Franstalige geliefde heeft:

Maar de vakantie vloog voorbij
Blijf in gedachten steeds bij mij
Dit zijn de woorden die je zei:
Embrasse-moi, ne pleure pas.

Het meertalige vakantieleed wordt kinderen met de paplepel ingegoten: het Vlaamse kleuterpoptrio K3 zong er in 2002 in niet minder dan vijf vreemde talen over in het lied ‘Baby come back’, dat de vorm heeft van een liefdesbrief:

Ik schrijf een brief naar alle kinderen
in heel Europa (...)
Als je deze jongen ziet
Vertel hem dan van mijn verdriet
(...)
Baby, come back
Chéri, je t’aime
Baby, come back
Ti amo, mi amor
Baby, come back
Süsser, ich lieb’ dich
Liefste schat, wanneer kom je bij mij?

■ PÍLDORA DEL DÍA DESPUÉS

Vakantieliefde speelt ook een belangrijke rol in het liedje ‘Vamos a Salou’ (‘We gaan naar Salou’) van de Kassameisjes

Heel vaak ingezonden: “Oh darling, when we are together, I kiss you te pletter”.

(een trio gevormd door de drie leden van cabaretgroep De Vliegende Panters). De tekst leent zich niet echt voor een reclamecampagne van een reisbureau, want met hun cynisme en sarcasme vormen de Kassameisjes een uitzondering te midden van de vele zangers die de vakantieromantiek in volle ernst bezingen.

In het lied draait het om een horde jonge, breezerdrinkende meiden met een woest liefdesleven, die niettemin weinig vreugde lijken te beleven aan deze vakantie. De tekst springt heen en weer tussen het Nederlands en een soort Nederspaans:

Periodieke onthouding, da ge ’t
alleen in het weekend doet
Maar ja, ’t is vakantie hè?
Una píldora del día después
Welk?
Da’s morningafterpil in ’t Spaans.

■ BERLIJNSE HOER

Intussen hoeft je natuurlijk de grens niet over voor erotische avonturen met iemand uit het buitenland. In ‘Vader gaat op stap’ van Toon Hermans wordt een bezoek gebracht aan de hoeren, om precies te zijn “een blue belle uit Berlijn”.

In deze tekst zit naast het Nederlands niet alleen enig Duits (“Ewig will ich bei dir bleiben / Maar dat vond vader wel wat lang”), maar levensgenieter Toon Hermans kon het niet laten er ook wat Frans in te mengen:

Vader heeft vandaag dat vieve
Niet meer zo dat primitieve
Want vader is vandaag de bon vivant,
de bon vivant, de bon vivant
Vive le vive le vive le vive le bon
vivant.

Het Frans is in liedteksten vooral de taal van de erotiek of, meer in het algemeen, van de levenslust. En ook de taal van de vakantie. Niet zo verwonderlijk als je bedenkt dat Frankrijk voor Nederlanders en Vlamingen al sinds lang de nummer één onder de vakantie landen is.

■ TERREIN VERLIEZEN

Heel duidelijk komen de zonnige associaties van het Frans naar voren in het liedje ‘Méditerranée’ van – wederom – Toon Hermans:

Méditerranée, zo blauw, zo blauw
(2 x)
Met je mademoiselles
Belles belles belles
Méditerranée.

Toon Hermans: de meester van het meertalige lied.

Al moet daaraan onmiddellijk worden toegevoegd dat deze tekstdichter blijkens zijn lied ‘Een ballonnetje’ een jaar later ook wel degelijk oog had voor de sombere kant van de Franse cultuur, althans zoals die zich destijds manifesteerde:

Er zijn van die truien-artiesten
Die hebben hun baard opgespaard,
Ze zingen maar les chansons tristes
En heel onze wereld is noir.

Misschien, heel misschien verliest het Frans als taal van levensvreugde en erotiek een beetje terrein aan het Engels. Een eerste aanwijzing zou kunnen zijn dat Toon Hermans, onmiskenbaar de meester van het meertalige lied, er in 1958 voor koos zijn ode aan de lente nu eens niet te doorspekken met zijn geliefde Frans maar met Engels:

Je hoort op terrassen
Sopranen en bassen
Je hoort iemand fluisteren: schat
The spring is here, the spring is here.

■ BELACHELIJK

Nog een aanwijzing voor de mogelijke teloorgang van het Frans als de taal van de liefde is het lied ‘Omdat’ uit 1982 van de band Bloem. De ik-figuur uit het nummer is een Nederlander die verteerd wordt door jaloezie: hij ziet hoe een Fransman zijn geliefde het hof maakt. Vervolgens richt de afgewezenen zich tot zijn lief in ... nee, niet in de klassieke taal van de liefde, het Frans, maar in het Engels: “We will find a way / To make us feel together”. Die keus wordt als volgt gemotiveerd: “Ik zing nu in een vreemde taal / Want Hollanders vind jij hoempapa / Engels dat klinkt zo veel meer ‘volwassen’”. Als je iemand ►

het hof wilt maken, maak je met Engels meer kans dan met het Nederlands, en ook – zo hoopt de ik-persoon – dan met het Frans.

Iemand die het helemaal gehad heeft met het Frans als taal der liefde, is Theo Nijland. In het geestige 'Eigenlijk mag ik nergens over zingen' (2008) maakt hij het Franse liefdeslied belachelijk door een recept voor vissoep uit een Frans kookboek op muziek te zetten. Deze tekst zingt hij met sonoor galmende stem ("un poisson sur un plat"), alsof het een chanson van Jacques Brel is. Nijland zet het Frans hier weg als een "fonetische bedwelming".

■ IK BEN INVISIBLE

In een aantal teksten lijkt het Engels het in ieder geval te hebben gewonnen. Uit de verzameling van ruim 130 staat het Engels met 62 teksten op de eerste plaats, gevolgd door het Frans (48 teksten). Dan komt er een hele tijd niets, en pas dan volgen het Duits (20), Spaans (15) en Italiaans (14). Andere talen scoren lager dan 10.

Het Engels is de taal van het grote-stadsleven, het losgeslagen leven in de metropool. Niet voor niets gaf Tol Hansse in 1978 zijn liedje over het chaotische, vrijgevochten bestaan in Amsterdam de titel 'Big City'.

Maar het Engels is in liedteksten ook het symbool van dé taal die overal ter wereld verstaan wordt. Neem het liedje 'Onzichtbare André' van André van Duin (1976). Het beschrijft de inconvenienten die een onzichtbare man in het dagelijks leven ondervindt: hij raakt steeds zoek bijvoorbeeld, of krijgt in de bus onverhoeds een dikke vrouw op zijn schoot. En om dat wereldkundig te maken grijpt hij naar dé wereldtaal:

Ja, ik ben duidelijk te horen, maar
niet te zien, nee
Ik ben invisible, invisible
I'm invisible
Tell the world you want to know
that I'm invisible.

■ GEVANGENE

De liedjes, en de keuze voor een specifieke taal, leveren soms een prachtig tijdsbeeld op. Zo schreef tekstdichter Koos Speenhoff rond 1918 zijn 'Minneliedje van een krijgsgevangene'. Dit lied gaat over een Engelse soldaat die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Duitsland gevangen heeft gezeten en daarna in Den Haag belandt, in het neutraal gebleven Nederland. Hij zoekt contact met een vrouw:

Koos Speenhoff: "Wil jij with me vrijen".

De eerste lieve keukenmeid
Die hij voorbij zag gaan
Die sprak hij toen zoo goed hij kon,
in 't Engels-Hollands aan.
Darling do you love me,
Sweetheart don't say no,
Wil jij with me vrijen,
Ik bemin jou so.

Het Engels was toen nog een relatief onbekende taal in Nederland. En in 1945, na de Tweede Wereldoorlog, was dat nog niet veel anders. In dat jaar bezong Annie de Reuver in het lied 'Weet je wat een zoentje is?' ook een moeizame conversatie tussen een Engelsman en een Nederlandse – het meisje spreekt geen woord Engels. De oplossing: Engelse les, gegeven door de beminde zelf:

Weet je wat een zoentje is
Een zoentje is 'a little kiss'
Een meisje is 'a little miss'
That's all my darling.

In de jaren vijftig werd het onderwerp emigratie actueel. Met grote campagnes moedigde de overheid dit actief aan, en honderdduizenden Nederlanders overwogen om overzee een nieuw bestaan op te bouwen. Hetty Blok en Joop Vischer jr. lieten in het liedje 'Wil joe hef a kup of tie' horen hoe een aspirant-emigrantenechtpaar het Engels alvast maar begint te oefenen:

Dan zeg ik: 'William, ik zit te puffen
van de hiet'
Dan zeg ik: 'Hef je sometsing voor
me om toe iet?'

■ ENGELSE LERAAR

Op dat moment was de wereld in de ban van de Koude Oorlog, en daarmee had zich ook in de muziek een nieuw thema aangediend. Jaren later, in 1984, uitte Rob de Nijs in 'Alles wat ademt' zijn bezorgdheid over die permanente oorlogsdreiging. De ironie wil overigens dat de Koude Oorlog toen al tegen zijn einde liep, maar dat kon De Nijs niet voorzien. Zijn lied, een soort stichtelijke hymne, bevat naast het Nederlands ook Russisch en Engels:

Laat alles wat ademt in vrede
bestaan.
[In het Russisch]: De machten spelen
een spel met de dood
Beide vrezend een ontmoeting
in de hel
(...)
To live and let live
[In het Russisch]: Laat alles wat
ademt in vrede bestaan.

Intussen was het leven van alledag gewoon doorgedaan. Op school was het Engels een verplicht vak geworden, en het meisjeskoor Sweet Sixteen rapporteerde er in 1960 over in 'De Engelse leraar':

Die Engelse leraar
We letten meer op hem dan op de les
I love him so, dat mag u heus wel
weten.

Maar ook de Franse les ontsnapte niet aan de aandacht. Vier maanden na 'Comment ça va' hadden The Shorts wederom een hit met het lied 'Je suis, tu es':

Zij was de knappe assistente
(c'était la jolie assistante)
Van onze ouwe leraar Frans
(de notre vieux prof de français)

■ MACARONI

Wanneer is er eigenlijk voor het eerst een meertalig lied in het Nederlandse taalgebied gemaakt? Dat valt moeilijk te zeggen. Uit de zestiende eeuw dateert in elk geval de Nederlandse versie van het kerstlied 'In dulci iubilo' ('In zoete vreugde'). De tekst is een mengsel van Latijn en Nederlands:

In dulci iubilo
singhet ende weset vro [= vrolijk]

Vanwaar toen die overschakeling van de ene naar de andere taal? In de christelijke kerk – ontstaan tijdens het Romeinse Rijk – was het Latijn altijd de meest gebruikelijke voertaal geweest. De kerkzangen waren dus aanvankelijk allemaal in het Latijn. Toen er in de Middeleeuwen behoefte ontstond aan een tekst die ook het gewone volk aansprak, begon men delen van het lied te vertalen. Steeds méér delen, en na verloop van tijd sloeg de balans om: niet meer het Latijn voerde de boventoon maar de volkstaal. Het Latijn trok zich terug in de refreinen. Dergelijke liederen met twee talen hebben in de loop der eeuwen een speciale naam gekregen: maca-

ronische liederen. De naamgevers moesten onweerstaanbaar denken aan het Italiaanse gerecht: een mengsel van pasta en andere ingrediënten.

Later gebeurde het taalmengen ook in de omgekeerde richting: Nederlandse liederen werden 'versierd' met een paar Latijnse regels of woorden.

Ook zit er weleens een mondje Grieks in die oude kerkelijke zangen. Een bekend voorbeeld is "Kyrie eleis" ('Heer heb medelijden'), dat te vinden is in het kerstlied 'Nu zijt welkome' (Gezang 145). Ook dit lied is al oud, de oudste Nederlandstalige versie dateert van ongeveer 1600. Griekse zinnestukjes als deze zijn afkomstig uit de Septuagint, de Griekse vertaling van het Nieuwe Testament. Alle coupletten van 'Nu zijt welkome' eindigen in het Grieks:

Nu syt welkome,
Jesu, lieven heer, (...)
Hier al in dit aerdtrijc
Syt ghy ghesien noyt meer.
Ky-ri-e-leys

■ VERRASSEND RIJM

Sindsdien is het meertalige lied bepaald niet verdwenen. In de vele hedendaagse

Frans Bauer: "Un dos très, elke dag is een fiësta"

voorbeelden zie je soms verrassend rijm. Neem nu het liedje 'Un dos très' van Frans Bauer:

Un dos très
Elke dag is een fiësta
One two three
't Is een feest voor you and me
Un deux trois
C'est la vie, zo is het leven
Eins zwei drei
Want een lach dat maakt je blij.

Hier rijmt het Duitse "drei" op "blij", in elk geval wel als je de Poldernederlandse uitspraak van Frans Bauer in aanmerking neemt ('blai').

Aan taaloverschrijdend rijm doet ook de zanger De Aal, in zijn carnavalslied 'Sjanson de confiture'. Nu mogen we aan een carnavalslied niet al te serieuze eisen stellen, althans niet op het gebied van rijm, maar het heeft er alle schijn van dat 'de zingende tandarts', zoals hij wel genoemd wordt, het zich in dit geval niet al te moeilijk heeft willen maken. Zijn lied bleef in het jaar van verschijnen, 1982, dan ook slechts drie weken in de Top 40:

Le jour de gloire est arrivé au mon
recette
La bicyclette sur un petit canapé
le jeu de boules
Pernod gaat ver boven m'n pette
le rettekette.

■ ONBEHOLPEN

Nee, dan liever Gerard Cox, met 'La belle Américaine'. De hoofdpersoon in zijn lied komt in aanraking met een Amerikaanse dame uit Little Rock, die hij van racisme verdenkt:

Maar hoe kun je negers haten vroeg
ik flink
En zij zei: Well, I hate them 'cause
they stink.

Nederlands in buitenlandse teksten

Van tijd tot tijd komt er weleens Nederlands voorbij in liedteksten van buitenlandse zangers. Meestal gaat het maar om een enkele regel of een paar woorden. Een bekend voorbeeld is de Franstalige Belg Jacques Brel, met zijn 'Marieke':

Ay Marieke, Marieke, il y a longtemps
Entre les tours de Bruges et Gand
Zonder liefde, warme liefde
waait de wind, de stomme wind

En dan is er de Texaanse accordeonspeler Flaco Jimenez, die zich in zijn lied 'En el cielo no hay cerveza' ('In de hemel is geen bier') niet alleen bediende van het Spaans, maar ook van het Engels en Nederlands (wat ongetwijfeld te danken is aan Jimenez' samenwerking met de Nederlandse band Rowwen Hèze – én aan de vertaling die eerder ooit werd gezongen door Dorus en Johnny Hoes). En zo komen de regels "In heaven there is no beer / That's why we drink it here" in het Spaans-Engelse liedje ook voor als: "In de hemel daar is geen bier / Daarom drinken wij het hier".

Ook Madonna zong ooit Nederlands – al was het maar één zinnestukje, en moest het Nederlands de eer ook nog eens delen met zeven andere talen. In het liedje 'Sorry' (2006) wordt de excuusformule in al die talen overgezet:

Je suis désolée
Lo siento
Ik ben droevig
Sono spiacente

De Nederlandse zin klinkt hier, zoals een inzender opmerkte, net alsof de paus hem uitspreekt: 'Iek bejn droevig' en maakt ook qua woordkeus een rare indruk. Zij ontdekte de oorzaak ervan. Als je het zinnestukje 'I am sorry' door een vertaalmachine als Babelfish haalt, dan zet die dat wat al te letterlijk om in 'Ik ben droevig'.

Ook verrassend: het lied over de verschillende dieren die de ark van Noach binnenwandelen, vlak voordat de zondvloed zal losbarsten. Veel ouderen zullen er nog mee vertrouwd zijn (“The animals went in two by two / Hurray, hurray”). De taal van oorsprong, het Engels, is in de Nederlandse bewerking deels gehandhaafd en deels vertaald. En dat levert enkele opvallende rijmtechnische onregelmatigheden op:

The animals went in three by three
De beer, de vlo en de kanarie.

En dan tot slot enkele regels uit misschien wel het meest ingestuurde lied:

Oh darling
When we are together, I kiss you
te pletter
How long heb ik jou niet meer gezien
Ik word hier nog knetter, oh please
make it better
I wait here al haast een jaar of tien.

Hoewel niet iedereen de naam van de zanger nog paraat zal hebben (Theo Diepenbrock), is de kans aanzienlijk dat u dit lied meteen kunt meezingen, en dat het zelfs misschien de komende dagen in uw hoofd zal blijven hangen. Een halfrijm als “together” en “pletter” zal de rijmexpert wellicht doen fronsen, maar één ding is duidelijk: deze onbeholpenheden hebben een charme die je niet snel vergeet. ■

Op de website van Onze Taal vindt u de gehele collectie meertalige liedteksten:
www.onzetaal.nl/liedjes.

Aanvullingen blijven welkom.